

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ 1963 ΕΠΙ ΤΗΣ ΛΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΧΕΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Υπό ΣΤΑΥΡΟΥ ΑΛ. ΒΟΥΤΥΡΑ

Ὁ δέκατος ἑνατος αἰών, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ οἰκονομικοῦ φιλελευθερισμοῦ καὶ τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως ἐθεώρει τὴν σύμβασιν ἐργασίας ὡς μίαν συμφωνίαν ἐλευθέρως συναπτομένην μεταξὺ δύο προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀνήκον μὲν εἰς τάξεις, πού μεγίστη ἐχώριζε διαφορά οἰκονομικῶν δυνατοτήτων, ἢ φιλευθέρα θεωρία ὅμως ἐπέμενε νὰ τὰς βλέπη ὡς ἴσας. Ὁ κρατικὸς παρεμβατισμὸς ἦτο κάτι τὸ ἀκατανόητον. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου μὲ τὸ δόγμα τῆς ἐλευθερίας τῶν συμβάσεων ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ νομικοῦ ἀτομισμού ἦτο πλήρως συρραφασμένον μὲ τὸν οἰκονομικὸν φιλελευθερισμὸν καὶ κατέληγεν εἰς τὴν συμπίεσιν τῶν ἀδυνάτων. Ἡ «μίσθωσις ὑπηρεσιῶν», ὅπως ἀπεκαλεῖτο ἡ σύμβασις ἐργασίας, μὲ τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τῆς ἀπροθέσμου καταγγελίας τῆς ἦτο παράδειγμα ἐξῶχως χαρακτηριστικόν.

Ἡ ἐποχὴ μας ἐπέφερε βαθεῖας μεταβολὰς εἰς τὰ ἀνωτέρω. Ἡ ρῆσις τοῦ Lacordaire ὅτι «εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀδυνάτων καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἡ ἐλευθερία καταπιέζει καὶ ὁ νόμος ἀπολυτρώνει» ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία τῆς κοινωνικῆς στροφῆς τοῦ δικαίου. Ἡ πολιτεία παρεμβαίνει πλέον εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν καὶ προσπαθεῖ νὰ ἰσορροπήσῃ τὰς κοινωνικὰς τάξεις διὰ τῆς προστασίας τοῦ ἀσθενεστέρου πρὸς ἐπίτευξιν κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

* * *

Ἡ κοινωνικὴ στροφή τοῦ δικαίου εἶχε τὴν ἐπίδρασίν της καὶ ἐπὶ τῆς λύσεως τῆς συμβάσεως ἐργασίας. Οὕτω, εἰς τὴν χώραν μας ὁ νόμος 2112 καὶ τὸ Β.Δ. τῆς 16/18 Ἰουλίου ἐθέσπισαν ἐν ἔτει 1920, καὶ κατὰ παρέκκλισιν τῶν διατάξεων τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τὸν ἐργοδότην ὅπως προειδοποιῇ τὸν μισθωτὸν περὶ τῆς ἀπολύσεώς του, ἦσαν δὲ διὰ τὴν ἐποχὴν των ριζοσπαστικὰ μέτρα. Ἄλλο ἐὰν κατόπιν ἀπεδείχθησαν ἀνεπαρκῆ. Ὁ Νόμος 2112 ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ Ν. 4558 τοῦ 1930.

Μετὰ τὴν ἐχθρικὴν εἰσβολὴν ἐθεσπίσθη ὁ νόμος 424/1941, ὁ ὁποῖος ἀπηγόρευσε τὰς ἀπολύσεις μισθωτῶν, τὰς ἐπέτρεπε δὲ εἰς ἐξαιρετικὰς μόνον περιπτώσεις. Ὁ νόμος οὗτος ὑπῆγορεύθη ἐκ τῶν εἰδικῶν λόγων τῆς κατοχικῆς περιόδου, κατηργήθη δὲ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Ὁ Α.Ν. 118/1945 καὶ ἐν ἄρθρῳ 9ῳ ἐπέτρεψεν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπῆγοντο εἰς τὰς διατάξεις του, νὰ καταγγείλουν τὴν σύμβασιν ἐργασίας τοῦ προσωπικοῦ των ὑποχρεούμεναι νὰ καταβάλλουν εἰς αὐτὸ τὴν ὑπὸ τοῦ Ν. 2112 ἢ τοῦ

Β.Δ. τῆς 16/18—7—1920 ὀριζομένην ἀποζημίωσιν διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς ἀπρο-
εἰδοποίητου καταγγελίας τῆς συμβάσεως.

Ὁ νόμος 118 καθρηγῆθη ὑπὸ τοῦ Ν. 1846/51 περὶ κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων
πλὴν τοῦ ἄρθρου 9, ὅμως, καὶ τῶν μὴ ἀσφαλιστικοῦ περιεχομένου διατάξεων αὐτοῦ,
ἐπὶ πλέον δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐγένετο εἰδικὴ ρύθμισις τῶν καταγγελιῶν τῶν
συμβάσεων ἰδιωτικοῦ δικαίου μετὰ τοῦ Δημοσίου τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν.
Τὸ περιπετειῶδες ἄρθρον 9 καθρηγῆθη ὑπὸ τοῦ Ν.Δ. 2961 τὸ ὁποῖον κατήργησεν
ἄλοχερῶς τὸν Α.Ν. 118 ἄλλ' ἐπανῆλθεν διὰ τοῦ Ν. 3198 τροποποιηθέν.

Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν ἀρχικὸν νόμον. Ὁ Ν. 2112 ὡς ἐτροποποιήθη
ὑπὸ τοῦ Ν. 4558, ἀναφέρει ἐν ἄρθρῳ 1 ὅτι ἀπόλυσις ἰδιωτικοῦ ὑπαλλήλου, προσλη-
φθέντος ἐπὶ χρόνῳ μὴ ὠρισμένῳ, ἐφ' ὅσον οὗτος διήρκησεν ὑπὲρ τοὺς δύο μῆνας,
δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν ἄνευ προηγουμένης ἐγγράφου καταγγελίας τῆς ὑπαλ-
ληλικῆς συμβάσεως, ἣτις δέον νὰ γίνῃ ὠρισμένον χρόνον πρὸ τῆς ἀπολύσεως, καθ-
οριζόμενον ἀναλόγως τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὑπαλλήλου. Ἐργοδότης παραμελῶν τὴν
ὑποχρέωσιν ταύτην ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ ἀποζημίωσιν ἴσην πρὸς τὸ σύνολον τῶν
τακτικῶν ἀποδοχῶν, ἃς θὰ ἐλάμβανε κατὰ τὸν χρόνον πρὸ τοῦ ὁποίου ἔδει νὰ γίνῃ
ἡ καταγγελία.

Ὁ ἀρχικὸς νόμος 2112 δὲν προέβλεπε τὴν ἐν πάσῃ περιπτώσει καταβολὴν
ἀποζημιώσεως. Ἦρκει δι' αὐτὸν ἡ ὕπαρξις προθεσμίας προειδοποιήσεως (προμη-
νύσεως). Ἀποζημίωσις ἴση πρὸς τὸν καθωρισμένον χρόνον προμηνύσεως ὀφείλετο
μόνον ἂν δὲν ἐτηρῆτο ὁ χρόνος οὗτος.

Διὰ τοῦ νόμου ὅμως 4558/1930, ὅστις ἐτροποποίησε καὶ συνεπλήρωσε τὸν Ν.
2112 καθωρίσθη ὅτι ἡ προμηνύσις δὲν ἀπαλλάσσει τὸν ἐργοδότην τῆς ὑποχρέω-
σεως πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ ὑπαλλήλου διὰ τοῦ τετάρτου τῆς ἀποζημιώσεως, τὴν
ὁποίαν θὰ ὑπεχρεοῦτο νὰ καταβάλλῃ ἂν δὲν ἐτήρει τὴν προμηνύσιν. Ὁ Νόμος
3198/1955 ἠῤῥησε διὰ τοῦ ἄρθρου 4 αὐτοῦ τὸ ποσοστὸν εἰς τὸ ἥμισυ.

Ὁ ἐργοδότης δύναται νὰ καταγγείλῃ τὴν σύμβασιν ἄνευ τηρήσεως προθε-
σμίας τινὸς ἐὰν ἐναντίον τοῦ ὑπαλλήλου ὑπεβλήθῃ μήνυσις δι' ἀξιώποιον πράξιν
διαπραχθεῖσαν ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ὑπηρεσίας του ἢ ἀπηγγέλθη κατ' αὐτοῦ κατηγο-
ρία δι' ἀδίκημα ἐν γένει· φέρον χαρακτηριστικὰ τουλάχιστον πλημμελήματος. Ὁ ἀπαλ-
λαγείς ὅμως τῶν ὡς ἄνω κατηγοριῶν διὰ βουλεύματος ἢ δικαστικῆς ἀποφάσεως,
δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν.

Ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως καὶ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐπιχειρήσεως,
ὁ μισθωτὸς λαμβάνει πλήρη ἀποζημίωσιν κατατασσόμενος μετὰ τῶν προνομια-
κῶν δανειστῶν, κατὰ τὴν σειρὰν ποῦ ὀρίζει ἡ Πολιτικὴ Δικονομία. Ἐπίσης, ὑπάλ-
ληλος ἀπολυόμενος ἐνεκα διακοπῆς τῆς ἐργασίας, λόγῳ περιστατικοῦ ἀνωτέρας
βίας, κατὰ τοῦ ὁποίου εἶναι ἠσφαλισμένος ὁ ἐργοδότης, δικαιοῦται τῶν 2/3 τῆς ἀπο-
ζημιώσεως τῆς ἄνευ προμηνύσεως ἀπολύσεως (ἄρθρ. 6, Ν. 2112 ὡς ἐτροποποιήθη).

Πᾶσα μονομερὴς μεταβολὴ τῶν ὅρων τῆς ὑπαλληλικῆς συμβάσεως, βλάβτουςα
τὸν ὑπάλληλον, θεωρεῖται ὡς καταγγελία ταύτης καὶ ἐπομένως ἰσχύουν αἱ διατά-
ξεις τοῦ Ν. 2112.

Ὁ νόμος 2112 δὲν ἀφορᾷ τοὺς ὑπαλλήλους Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου
Δικαίου. Διὰ διαφορῶν δὲ διαταγμάτων ἐξηρέθησαν καὶ ὠρισμένα φιλανθρωπικὰ

ἔδρῳματα, ἅτινα δὲν ἀπασχολοῦν πλέον τῶν 25 μισθωτῶν (Ν. Δ. 2655/1953).

Διὰ τοὺς ἐργάτας ἐξεδόθη τὸ Β. Δ. τῆς 16/18 Ἰουλίου 1920 κατ' ἐξουσιοδότησιν τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ Ν. 2112, καὶ μὲ τὰς αὐτὰς ἀρχάς, μεταβαλλομένης μόνον τῆς κλίμακος προμηθύσεως. Ἡ ἐξουσιοδότησις ὅμως αὐτῆ ἦτο μόνον διὰ τοὺς ἐργάτας βιομηχανικῶν, βιοτεχνικῶν, χειροτεχνικῶν καὶ μεταλλευτικῶν ἐπιχειρήσεων.

Τὸ σύστημα τοῦ Β. Δ. τοῦ 1920 μετέβηκε ριζικῶς ὁ νόμος 3198/1955 διὰ τοῦ ὁποῖου ὠρίσθη ὅτι ἐπιχειρήσεις ὑπαγόμεναι εἰς τὰς περὶ ἀσφαλίσεως τῆς ἀνεργίας διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 2961/54, δύνανται νὰ καταγγέλουν τὴν σχέσιν ἐργασίας τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἐργατῶν, τεχνιτῶν καὶ ὀηρητῶν, ὑποχρεοῦνται ὅμως νὰ καταβάλλουν εἰς αὐτὸ τὴν ὑπὸ τοῦ Β. Δ. τοῦ 1920 ὀριζομένην ἀποζημίωσιν διὰ τὴν περίπτωσιν ἀπροειδοποιήτου καταγγελίας, μὴ ἐπιτρεπομένης προμηθύσεως.

Ἐκ μέρους τοῦ ἐργοδότη ἢ καταγγελία πρέπει νὰ εἶναι ἔγγραφος, τοῦ ἐγγράφου θεωρουμένου συστατικοῦ στοιχείου τῆς καταγγελίας. Διὰ νὰ εἶναι ἔγκυρος ἢ καταγγελία ἀπαιτεῖται πρὸς τούτοις ἢ καταβολὴ τῆς ἐκ τοῦ νόμου ὀριζομένης ἀποζημίωσεως, ὡς καὶ ἢ ἀναγγελία εἰς τὸ ἀρμόδιον γραφεῖον.

Ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἀποζημίωσεως γίνεται βάσει τῶν τακτικῶν ἀποδοχῶν τοῦ τελευταίου μηνὸς ὑπὸ καθεστῶς πλήρους ἀπασχολήσεως. Ἡ ἀποζημίωσις τῶν ἐπὶ ποσοστοῖς, κατ' ἀποκοπὴν ἢ μονάδα ἐργαζομένων, ὑπολογίζεται βάσει τοῦ μέσου ὄρου τῶν ἀποδοχῶν τῶν δύο τελευταίων μηνῶν.

Ὁ νόμος 3198 ἐπεξέτεινε τὸ σύστημα τῆς καταγγελίας κατὰ τρόπον διευρύνοντα τὰ ἀρχικὰ του ὄρια. Θεμελιώδης εἶναι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 10 αὐτοῦ, καθ' ἃ «αἱ ἐπιχειρήσεις καὶ ἐκμεταλλεύσεις, ἐν περιπτώσει περιορισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς τῶν δραστηριότητος, δύνανται, ἀντὶ τῆς καταγγελίας τῆς συμβάσεως ἐργασίας, νὰ θέτουν ἐγγράφως εἰς διαθεσιμότητα τοὺς μισθωτοὺς των, μὴ δυναμένην νὰ ὑπερβῇ τοὺς τρεῖς μῆνας ἐτησίως. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ μισθωτὸς λαμβάνει τὸ ἥμισυ τοῦ μέσου ὄρου τῶν τακτικῶν ἀποδοχῶν τῶν δύο τελευταίων μηνῶν ὑπὸ καθεστῶς πλήρους ἀπασχολήσεως».

Τέλος, κατὰ τὸν Ἀστικὸν Κώδικα, ἔχοντα ἰσχὺν ἐκεῖ ὅπου δὲν ἐφαρμόζονται οἱ εἰδικοὶ ἐργατικοὶ νόμοι, ὡς π.χ. διὰ τοὺς γεωργικοὺς ἐργάτας, ἢ σύμβασιν ἐργασίας δέον νὰ καταγγεληθῇ (ἄρθρ. 669) πρὸ 15 ἡμερῶν, ἐπιφέρει δὲ τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως μετὰ τὴν πάροδον τούτων (τακτικὴ καταγγελία), ἄνευ δὲ τῆρῆσεως προθεσμίας τινὸς ἐφ' ὅσον συντρέχει σπουδαῖος λόγος κατὰ τὸ ἄρθρον 672 (ἕκτακτος καταγγελία).

*
* *

Ἡ Ἑλλάς ἀνήκει οὕτω εἰς τὰ κράτη εἰς τὰ ὁποῖα ἡ νομοθεσία ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν πηγὴν δικαίου διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς λύσεως τῆς σχέσεως ἐργασίας.

Αἱ ρυθμίσεις ὅμως τοῦ μεγάλου τούτου θέματος ποικίλλουν ἀναλόγως τοῦ συστήματος ἐκάστης χώρας. Ὁρισμένα κράτη, ἐξ ἄλλου, προτιμοῦν νὰ ἀφήνουν εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους ἐργοδότης καὶ μισθωτοὺς τὴν πρωτοβουλίαν ὅπως διὰ συλλογικῶν συμβάσεων ρυθμίζον τὰ θέματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν λύσιν τῶν μεταξὺ αὐτῶν σχέσεων ἐργασίας, ἢ δὲ νομοθεσία ἀποτελεῖ δευτερεύουσαν καὶ συμπληρωματικὴν

πηγήν τοῦ δικαίου διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην. Εἰς τὰ κράτη αὐτὰ ἀνήκουν αἱ Ἑν. Πολιτεία, ἡ Μεγ. Βρεταννία, ὁ Καναδάς, τὸ Ἰσραήλ, ἡ Σουηδία κ.λ.π.

Ἐκτὸς τῆς νομοθεσίας καὶ τῶν συλλογικῶν συμβάσεων, ἡ διαδικασία τῶν ἀπολύσεων προβλέπεται καὶ ὑπὸ κανονισμῶν ἐπιχειρήσεων ἐτι δὲ καὶ τῶν ἀτομικῶν συμβάσεων ἐργασίας. Γενικὴ πάντως εἶναι ἡ προσπάθεια τῶν συγχρόνων κρατῶν νὰ δημιουργήσουν ὅσον τὸ δυνατὸν πλεόν ἐξελιγμένας μορφὰς διαδικασιῶν προσταθῶντα νὰ συγκεράσουν ταυτοχρόνως τόσον τὴν πλήρη προστασίαν τῶν μισθωτῶν θέτονα φραγμοὺς εἰς τὰς ἀπολύσεις ὅσον καὶ τὰ συμφέροντα τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ ἀρχὴ τῆς δικαιολογήσεως τῆς ἀπολύσεως ἀποτελεῖ σήμερον τὸ maximum τῆς προστασίας μεταξὺ τῶν ρυθμίσεων ποὺ ἀκολουθοῦν τὰ διάφορα κράτη, διότι ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἐργαζόμενον νὰ ἀμφισβητῇ ὅτι ἡ ἀπόλυσις τοῦ δικαιολογεῖται ἐπαρκῶς, ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἢ διαιτησίας. Ἐὰν δικιωθῇ, ἡ ἐπανόρθωσις λαμβάνει τὴν μορφήν ἀποκαταστάσεως ἢ ἀποζημιώσεως. Εἰς τὰ περισσότερα ὁμοκράτη συμβαίνει τὸ δεύτερον, ὁπότε δὲν βλέπομεν κατὰ τί ὑπερτερεῖ τοῦ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκολουθουμένου συστήματος, τὸ ὁποῖον προβλέπει διὰ τοὺς πλείστους τῶν μισθωτῶν τὴν ἐν πάσῃ περιπτώσει καταβολὴν ἀποζημιώσεως. Βεβαίως, ὑπάρχει καὶ ἡ περίπτωση τῆς ἀπολύσεως διὰ βαρὺ πταῖσμα τοῦ μισθωτοῦ. Ἀλλὰ τότε ἡ ἀπόλυσις θὰ θεωρηθῇ δικαιολογημένη ὁπότε καὶ θὰ ἀπαλλαγῇ ὁ ἐργοδότης πάσης ὑποχρεώσεως.

Τὰ ἀνωτέρω ἐφαρμόζονται συνήθως ἐπὶ τῶν ἀτομικῶν ἀπολύσεων. Εἰς πολλὰ κράτη ὁμοῦς ἔχουν ἐφαρμογὴν καὶ ἐπὶ ἐλαττώσεως τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἐπιχειρήσεων, ἀπολύσεων δηλαδὴ δι' οἰκονομικοὺς λόγους, ἐνῶ εἰς ἕτερα ὑπάρχουν εἰδικαὶ ρυθμίσεις διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην.

Τέλος, εἰς ὠρισμένας νομοθεσίας ἰσχύει ἀκόμη τὸ παλαιὸν σύστημα τῆς προειδοποιήσεως καὶ τῆς ἐλλείψει ταύτης ἀποζημιώσεως εἰς τὸν ἀπολούμενον μισθωτόν.

* * *

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου Ἐργασίας ἤδη ἀπὸ τῆς 147ης Συνόδου τοῦ τοῦ Νοεμβρίου 1960 εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ἐγγράψῃ τὸ θέμα τῆς λύσεως τῆς σχέσεως ἐργασίας εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς 46ης Συνόδου τῆς Διεθνοῦς Διασκέψεως Ἐργασίας τοῦ 1962.

Τὸ θέμα τοῦτο ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ δὲν εἶχεν ἐξετασθῆ οὐδέποτε ὑπὸ τῆς Διεθνοῦς Διασκέψεως. Εὐρίσκομεν μόνον μίαν ἀπόφασιν τῆς 33ης συνόδου αὐτῆς τοῦ 1950 ἀφορῶσαν τὸν τερματισμὸν τῶν ἀτομικῶν συμβάσεων ἐργασίας διὰ τῆς ὁποίας καὶ ὑπεγραμμίζετο ἡ κεφαλαιώδης σημασία, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ πρόβλημα τοῦτο.

Συμφώνως πρὸς τὸ καταστατικὸν τῆς Διεθνοῦς Ὄργανώσεως Ἐργασίας τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον προετοίμασε συγκριτικὴν μελέτην τοῦ θέματος καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὰ κράτη—μέλη ἐρωτηματολόγιον ἐφ' ὧν τῶν θεμάτων, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἀπήντησαν 68 κράτη μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ Ἑν. Πολιτεία, ἡ Σοβ. Ἐνωσις, ἡ Μεγ. Βρεταννία, ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία κ.λ.π. Τὰ περισσότερα ἐξ αὐτῶν ἦσαν ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς μιᾶς συστάσεως ἢ δύο κεχωρισμένων, μιᾶς διὰ τὰς ἀτομικὰς ἀπολύσεις καὶ δευτέρας σχετικῆς πρὸς τὰς περιπτώσεις μειώσεως τοῦ προσωπικοῦ. Πάντως τὰ πλείστα τῶν κρατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ἑλλάς, ἐκνήρυσθησαν ὑπὲρ

μιάς ενιαίας συστάσεως ενώ κράτη τινά του ανατολικού συνασπισμού ήσαν υπέρ αποδοχής διεθνούς συμβάσεως και όχι άλλης συστάσεως.

Ἡ συσταθεῖσα ἐπιτροπή, τριμεροῦς ἐκπροσωπήσεως (ἐκπροσώπων ἐργοδοτῶν, ἐργατῶν καὶ κυβερνήσεων) συνήλθε τὴν 7ην Ἰουνίου 1962. Ὑπὸ πάντων ἀνεγνωρίσθη τὸ γεγονός ὅτι ἡ διαδικασία λύσεως τῆς σχέσεως ἐργασίας, πρωτοβουλία τοῦ ἐργοδότη «πρέπει νὰ παρέχῃ εἰς τὸν ἐργαζόμενον τὸ ἀνώτερον ὄριον ἀσφαλείας, διότι ἡ ἀπώλεια τῆς ἐργασίας στερεῖ τὸν ἐργαζόμενον τοῦ μοναδικοῦ ἔσως πόρου ζωῆς του», ἀλλ' ἐτονίσθη ἐπίσης ὅτι ἡ διαδικασία αὕτη «πρέπει νὰ ὑπολογίζῃ καὶ τὴν οἰκονομικὴν πραγματικότητα καὶ νὰ μὴ ἐμβάλῃ προσκόμματα εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν τελειοποίησιν τῶν μεθόδων τῆς διότι ἄλλως θὰ ἐκινδύνευε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πρόοδον πρὸς καλυτέρευσιν τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς γενικῶς».

Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ εἶναι ὄντως στενὴ ἢ ἀλληλεξάρτησις πού ὑπάρχει μεταξὺ τῆς διαδικασίας, πού προβλέπουν οἱ νόμοι διὰ τὴν λύσιν τῆς σχέσεως ἐργασίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως, ἥτοι τῆς καταστάσεως τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ μιᾶς χώρας, τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς κ.λ.π.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐπεσημάνθησαν ὑπὸ πολλῶν μελῶν αἱ θεμελιώδεις διαφοραί, πού ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν βιομηχανοποιημένων χωρῶν, τῶν ὁποίων ἡ κατάστασις χαρκτηρίζεται ἀπὸ τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καθὼς καὶ ἀνεπτυγμένων συστημάτων κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν χωρῶν εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀναπτύξεως ὅπου δὲν πληροῦνται αἱ προϋποθέσεις αὗται.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐχώρησε συστηματικῶς εἰς τὸ ἔργον τῆς παρὰ τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας συνήντησε—ἰδίως ἀπὸ ἀπόψεως ὀρολογίας—καὶ ἔλαβεν ὁμοφώνως τὴν ἀπόφασιν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν Γενικὴν Συνδιάσκεψιν τῆς Δ.Ο.Ε. νὰ ἐγγράψῃ εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τὸ θέμα τῆς λύσεως τῆς σχέσεως ἐργασίας πρωτοβουλία τοῦ ἐργοδότη. Ἐπὶ ἐνὸς μόνον σημείου, τὸ ὁποῖον θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις, διεφώνησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τελικῶς ἀπέσχον τῆς ψηφοφορίας.

Τὰ συμπεράσματα εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξεν ἡ Ἐπιτροπὴ συνεζητήθησαν εἰς τὴν Γενικὴν Συνδιάσκεψιν ἐν πλήρῃ συνεδριάσει τὴν 26ην καὶ 27ην Ἰουνίου 1962. Τὸ κείμενον ἔγινε δεκτὸν εἰς τὸ σύνολόν του, λαμβανομένων ὅμως ὑπ' ὄψιν τῶν ὡς ἄνω ἐπιφυλάξεων τῶν ἐργοδοτῶν καὶ ἐλήφθη ὁμοφώνως ἀπόφασις νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς περιόδου 1963 τὸ θέμα τῆς λύσεως τῆς σχέσεως ἐργασίας εἰς δευτέραν συζήτησιν ἐν ὅψει ἀποδοχῆς τῆς συστάσεως.

Ὀντως, ἡ Γενικὴ Συνδιάσκεψις συνελθοῦσα τὴν 5ην Ἰουνίου 1963 εἰς τὴν 47ην αὐτῆς Σύνοδον ἐδέχθη ὅπως αἱ ψηφισθεῖσαι προτάσεις λάβουν τὸ σχῆμα Διεθνούς Συστάσεως, ἥτις καὶ ὠνομάσθη «Σύστασις ἐπὶ τῆς λύσεως τῆς σχέσεως ἐργασίας 1963».

*
* *

Ἡ ψηφισθεῖσα Διεθνὴς Σύστασις ἐπὶ τῆς λύσεως τῆς σχέσεως ἐργασίας τοῦ 1963 προβλέπει εἰς τὴν πρώτην παράγραφον αὐτῆς τὴν δυνατότητα ἐφαρμογῆς τῆς διὰ τῶν ἀκολουθῶν μέσων:

- α) τῆς ἐθνικῆς νομοθεσίας
- β) τῶν συλλογικῶν συμβάσεων

- γ) τῶν κανονισμῶν ἐπιχειρήσεως
- δ) τῶν διαιτητικῶν ἀποφάσεων
- ε) τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ τέλους

στ) μὲ κάθε ἄλλο προσφυᾶ τρόπον, ὅστις θὰ ἐφαίνετο σύμφωνος πρὸς τὴν ἐθνικὴν πρακτικὴν καθὲ χώρας, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν αὐτῆς. Οὕτω προβλέπεται εὐρυτάτη δυνατότης ἐφαρμογῆς, τὴν ὁποῖαν ἀπεδέχθη ἡ πλειοψηφία τῶν κρατῶν.

Σπουδαιότατοι εἶναι οἱ κανόνες γενικῆς ἐφαρμογῆς, τοὺς ὁποίους θέτει ἐν συνεχείᾳ τὸ κείμενον τῆς συστάσεως. Λέγομεν δὲ γενικῆς ἐφαρμογῆς διότι ἡ παρούσα σύστασις ἐφαρμόζεται εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος καὶ εἰς ὅλας τὰς κατηγορίας ἐργαζομένων. Εὐνόητον ὁμως τυγχάνει ὅτι δύνανται νὰ ἐξαιρεθοῦν τοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς τῆς: (παράγρ. 18).

α) Οἱ ἐργαζόμενοι οἱ προσληφθέντες δι' ὠρισμένον χρόνον ἢ δι' ὠρισμένην ἐργασίαν, ὁπότε, συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν τῆς πρὸς ἐκτέλεσιν ἐργασίας, ἢ σχέσις ἐργασίας δὲν δύναται νὰ ἔχη ἄριστον διάρκειαν.

β) Οἱ ἐργαζόμενοι ἐκτελοῦντες μίαν περίοδον δοκιμῆς ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι θὰ εἶναι ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένη ἢ διάρκεια αὐτῆς καὶ ὅτι θὰ εἶναι λογικοῦ χρονικοῦ διαστήματος.

γ) Οἱ προσληφθέντες διὰ τὴν περίστασιν (a titre occasionel, on a casual basis) διὰ μίαν βραχεῖαν περίοδον.

δ) Οἱ δημόσιοι λειτουργοί, οἵτινες ἐργάζονται εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους, μόνον ὁμως ἐκεῖ ὅπου αἱ συνταγματικαὶ ρυθμίσεις ἐμποδίζουν τὴν ἐφαρμογὴν μιᾶς ἢ περισσοτέρων διευθετήσεων τῆς παρούσης συστάσεως.

Ἡ πρώτη λοιπὸν—διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τοὺς κανόνες γενικῆς ἐφαρμογῆς—ἀρχὴ τιθεμένη ὑπὸ τῆς συστάσεως εἶναι ἡ τῆς παραγράφου 2 εἰς τὴν ἀναγράφεται ὅτι οὐδεμία ἀπόλυσις δὲν πρέπει νὰ λαμβάνη χώραν ἐὰν δὲν ὑπάρχη ἕνας ἰσχύων σοβαρὸς λόγος ἀπόλυσεως συνδεδεμένος μὲ τὴν ἱκανότητα ἢ τὴν διαγωγὴν τοῦ ἐργαζομένου ἢ θεμελιούμενος ἐπὶ τῶν ἀναγκαιοτήτων τῆς λειτουργίας τῆς ἐπιχειρήσεως, ἰδρύματος ἢ υπηρεσίας.

Ὁ ὀρισμὸς ἢ ἡ ἐρμηνεία τοῦ σοβαροῦ αὐτοῦ λόγου δεῖν νὰ ἀφεθῆ εἰς τὰς μεθόδους ἐφαρμογῆς ποὺ προβλέπει ἡ ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσα παράγραφος 1.

Ἡ Ἑλλάς ἦτο μεταξὺ τῶν δύο ἢ τριῶν κρατῶν, ἅτινα ἀπήντησαν ἀρνητικῶς εἰς τὴν ἐρώτησιν ἐὰν θὰ ἔπρεπε νὰ προβλέπεται εἰς τὸ κείμενον τῆς συστάσεως ὅτι οὐδεμία ἀπόλυσις δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ μεσολαβῆ χωρὶς νὰ ὑπάρχη ἰσχύων σοβαρὸς λόγος. Ἀρνητικὴ ἐπίσης ἦτο ἡ ἀπάντησις τῆς Ἑλλάδος, τῆς Φινλανδίας καὶ τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὸ ἐὰν τὸ κείμενον ἔπρεπε νὰ δίδῃ παραδείγματα λόγων, οἵτινες θὰ ἐδικαιολόγουν τὴν ἀπόλυσιν, ὅπως ἡ ἀπειρία, ἡ διανοητικὴ ἢ φυσικὴ ἀνικανότης, ἡ ἀμέλεια, ἡ παράβασις κανονισμοῦ ἐπιχειρήσεως ἢ ἄλλοι λόγοι ἀναφερόμενοι εἰς τὴν πειθαρχίαν τῆς ἐργασίας, διεκήρυξεν ὁμως ὅτι τὸ κείμενον πρέπει νὰ ἐξειδικεύσῃ τὰ αἰτία ποὺ θὰ ἐδικαιολόγουν τὴν ἀπόλυσιν μέλους συνδικάτου ἢ ἄλλου συλλογικοῦ ὀργάνου ὅπως προβλέπη ἐν Ἑλλάδι ὁ Νόμος 1803 τοῦ 1951 (1).

1) Συμφώνως πρὸς τὸν νόμον αὐτὸν, πρόσωπα παρέχοντα ἐξηρητημένην ἐργασίαν, ἐφ'

Τελικῶς εἰς τὴν παράγραφον 3 προβλέπεται ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνιστοῦν λόγους ἀπολύσεως ἰδίως :

α) Ἡ συμμετοχὴ εἰς συνδικάτον ἢ συνδικαλιστικὰς δραστηριότητας ἔξω τῶν ὄρων ἐργασίας ἢ, κατόπιν συγκαταθέσεως τοῦ ἐργοδότη, διαρκούσης τῆς ἐργασίας.

β) Τὸ γεγονός τοῦ νὰ προκαλέσῃ ὁ μισθωτὸς, νὰ ἐκτελῆ ἢ νὰ ἔχη ἐκτελέσει ἐντολὴν ἐκπροσωπήσεως τῶν ἐργαζομένων.

γ) Τὸ νὰ ἔχη ὑποβάλλει οὗτος καλῆ τῆ πίστει μίαν μήνυσιν ἢ νὰ ἔχη μετάσχει εἰς διαδικασίας κινουμένας ἐναντίον ἐνὸς ἐργοδότη διὰ παραβάσεις τῆς νομοθεσίας.

δ) Ἡ φυλὴ, ἡ διαφορά χρώματος, τὸ φύλον, ἡ οἰκογενειακὴ κατάστασις, ἡ θρησκεία, ἡ πολιτικὴ γνώμη, ἡ ἐθνικὴ ἢ ἡ κοινωνικὴ προέλευσις.

Θὰ πρέπει δὲ (παράγρ. 4) νὰ δίδεται τὸ δικαίωμα εἰς τὸν ἐργαζόμενον, ὅστις νομίζει ὅτι ἐγένετο ἀντικείμενον ἀδίκου ἀπολύσεως, προσφυγῆς ἐντὸς λογικῆς προθεσμίας ἐνώπιον ἐνὸς ἀμερολήπτου ὀργανισμοῦ, ὅπως π. χ. δικαστηρίου, διαιτητοῦ, ἐπιτροπῆς διαιτησίας ἢ παρομοίου τινὸς ὀργανισμοῦ, ἐκτὸς ἐὰν τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει λυθῆ κατὰ ἐκανοποιητικὸν τρόπον, ἔχει δοθῆ δηλ. εἰς τὸν ἐργαζόμενον τοιοῦτο δικαίωμα διὰ μέσου διαδικασιῶν, αἵτινες δύνανται νὰ ὑφίστανται ἢ νὰ συσταθοῦν ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς συστάσεως ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς ἐπιχειρήσεως, ἰδρύματος ἢ ὑπηρεσίας. Ὁ μισθωτὸς δύνεται νὰ ζητήσῃ, ἐὰν τὸ ἐπιθυμῆ, τὴν συνδρομὴν ἐνὸς ἀντιπροσώπου του.

Οἱ ἀνωτέρω μνημονευθέντες ὀργανισμοὶ προσφυγῆς πρέπει, κατὰ τὴν παράγραφον 5, νὰ εἶναι ἀρμόδιοι νὰ ἐξετάζουν τοὺς ἐπικαλουμένους διὰ τὴν δικαιολόγησιν τῆς ἀπολύσεως λόγους καθὼς καὶ τὰς ἄλλας σχετικὰς πρὸς τὴν περίπτωσιν περιστάσεις καὶ νὰ ἀποφασίζουσ ἐπὶ τοῦ δικαιολογημένου ἢ μὴ τῆς ἀπολύσεως. Τοῦτο ὅμως δεόν νὰ μὴ ἐρμηνευθῆ ὅτι οἱ ὀργανισμοὶ οὗτοι δύνανται νὰ παρεμβαίνουν εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἀριθμητικῆς δυνάμεως τοῦ προσωπικοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως, ἰδρύματος ἢ ὑπηρεσίας. Τοιαύτη ἀρμοδιότης δὲν συνιστᾶται. Θὰ εἶναι, ὅμως, βεβαίως, ἀρμόδιοι (παράγρ. 6), ἐὰν συμπεράνουν ὅτι ἡ ἀπόλυσις ἦταν ἀδικαιολόγητος, νὰ ὀρίζουσ ὅτι ὁ ἐνδιαφερόμενος μισθωτὸς δεόν νὰ λάβῃ εἰτε μίαν πλήρη ἀποζημίωσιν εἰτε ἄλλην μορφήν ἐπανορθώσεως εἰτε ἕνα συνδυασμὸν τῶν δύο. Καὶ τοῦτο ἐφ' ὅσον βεβαίως ὁ ἐν λόγῳ μισθωτὸς δὲν ἀπεκατεστάθῃ ἤδη εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ὁμοῦ μετὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ μὴ εἰσπραχθέντος μισθοῦ (!).

Ἡ παράγραφος 9 τῆς συστάσεως θέτει τὴν ἀρχὴν ὅτι οἱ ἀπολυόμενοι μισθω-

ἔσον τυγχάνουσ Πρόεδροι ἢ Γενικοὶ Γραμματεῖς οἰασδήποτε ἐργατικῆς ὀργανώσεως ἀριθμούσης πλέον τῶν 100 μελῶν δὲν ἀπολύονται διὰ καταγγελίας τῆς συμβάσεως ἐργασίας ὑπὸ τῶν πάσης φύσεως ἐργοδοτῶν, κατὰ τὴν διάφκειαν τῆς θητείας των καὶ ἐν ἔτος μετ' αὐτὴν, εἰ μὴ μόνον διὰ σπουδαῖον λόγον εἰδικῶς καὶ περιοριστικῶς ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Νόμου. Ὡς σπουδαῖος λόγος δὲν δύνεται ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει νὰ θεωρηθῆ ἡ συνδικαλιστικὴ δράσις, ἰδίᾳ ὅταν ἀσκῆται ἔξω τοῦ τόπου ἐργασίας καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Νόμου. Πάντως αὕτη δὲν ἀπαλλάσσει τοῦτον τῆς ὑποχρέωσεως πρὸς ἐργασίαν. Περὶ τῆς συνδρομῆς τοῦ σπουδαίου λόγου ἀποφαίνεται εἰδικὴ ἐπιτροπὴ.

1) Ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος ἐὰν πρέπει νὰ προβλέπεται ἀρκετὰ ὑψηλὸν ποσὸν ἀποζημιώσεως ὥστε νὰ ἀποθαρρύνῃ τὰς ἀδίκους ἀπολύσεις ἢ ἐλληνικὴ κυβέρνησις ἀφοῦ ἀπαντᾷ ὅτι τὸ ὕψος τῆς ἀποζημιώσεως πρέπει νὰ εἶναι λογικόν, σημειοῖ ὅτι ἡ ὑψηλὴ ἀποζημιώσις δίδει συχνὰ εἰς τὸν ἐργαζόμενον τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ προκαλέσῃ ὁ ἴδιος τὴν ἀπόλυσιν του.

τοί πρέπει νά τυγχάνουν μιᾶς ὀρισμένης προστασίας τοῦ εισοδήματός των. Ἡ προστασία αὕτη θά δύναται νά περιλαμβάνη ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀνεργίας ἢ ἄλλας μορφάς κοινωνικῆς ἀσφαλείας ἢ ἀποζημιώσεις ἀπολύσεως ἢ τέλος ἕνα συνδυασμὸν παροχῶν προβλεπομένων ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς νομοθεσίας, τῶν συλλογικῶν συμβάσεων ἢ τῆς ἀκολουθουμένης ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη πολιτικῆς ἔναντι τοῦ προσωπικοῦ (1) (Ἰρα παρ' ἡμῖν καὶ ἄρθρον 3 Ν. 3198/1955 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν Ν. 2961 περὶ Ὀργανισμοῦ Ἀπασχολήσεως καὶ Ἀσφαλίσεως Ἀνεργίας).

Ἐξ ἄλλου, ὁ ἐργαζόμενος, ὅστις κατέστη ἀντικείμενον μέτρου ἀπολύσεως πρέπει κατὰ τὴν παράγραφον 7 νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα προειδοποιήσεως λογικοῦ χρονικοῦ διαστήματος (προθεσμίας) ἢ εἰς ἀντιστάθμισμα μιᾶς ἀποζημιώσεως.

Εἰς τοῦτο συνεφώνησε καὶ ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις ὁμοῦ μὲ τὴν πλειοψηφίαν τῶν κρατῶν διατυπώσασα ἅμα καὶ τὴν παρατήρησιν εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν ὅτι θά πρέπει νὰ προβλέπεται εἰς τὸ κείμενον τῆς συστάσεως ἡ διάρκεια τῆς περιόδου προειδοποιήσεως, ἥτις καὶ πρέπει νὰ προσδιορίζεται εἰς ἕνα minimum αὐξανόμενῃ ἀναλόγως τῆς ἀρχαιότητος τοῦ μισθωτοῦ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου ἀπὸ τῆς προειδοποιήσεως μέχρι τῆς ἀπολύσεως ὁ μισθωτὸς πρέπει νὰ ἔχη ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ τὸ δικαίωμα κατὰ περιόδους ἐλευθέρου χρόνου (2)—ἄνευ ἀπωλείας τοῦ μισθοῦ—πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ εὕρη ἄλλην ἐργασίαν. Τὰ ἀνωτέρω προβλέπει παρ' ἡμῖν ἤδη τὸ ἄρθρον 677 Α.Κ., τὸ ὁποῖον δίδει τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τὸν μισθωτὸν, ἐφ' ὅσον ἄλλως δὲν μένει εἰς αὐτὸν πρὸς τούτο κατάλληλος χρόνος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πιστοποιητικὸν ἐργασίας, τὸ ὁποῖον δικαιούται ὁ ἐργαζόμενος νὰ ζητήσῃ τὴν στιγμὴν τῆς ἀπολύσεώς του καὶ τὸ ὁποῖον θεσπίζεται παρ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 678 Α.Κ., τοῦτο δὲν πρέπει νὰ περιλαμβάνη οὐδεμίαν δυσμενῆ κρίσιν διὰ τὸν μισθωτὸν (παράγρ. 8). Ἀνάλογος εἶναι καὶ ἡ διατύπωσις τοῦ Ἀστικοῦ μας Κώδικος κατὰ τὸν ὁποῖον τὸ ποινὸν καὶ ἡ διαγωγή τοῦ μισθωτοῦ δὲν ἀναγράφεται ἐπὶ τοῦ πιστοποιητικοῦ παρὰ μόνον τῇ εἰδικῇ αἰτήσει αὐτοῦ.

Τὸ ζήτημα τοῦ ἐὰν οἱ ἐργοδῶται θά πρέπει νὰ συμβουλευώμενοι τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐργατῶν πρὶν ἢ λάθουν ὀριστικὴν ἀπόφασιν ἐπὶ περιπτώσεων ἀπολύσεως ὑπῆρξεν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀμφισβητηθέντων κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς ἐπιτροπῆς. Παρ' ὅλον ὅτι 49 ἐκ τῶν 65 κρατῶν, ἅτινα ἀπήντησαν εἰς τὴν σχετικὴν ἐρώτησιν ἦσαν εὐνοϊκὰ—ἢ Ἑλλάς, ἢ Ἑνωμένη Ἀραβικὴ Δημοκρατία καὶ ἢ Δημοκρατία τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς ἀπήντησαν ἀρνητικῶς—ἐν τούτοις, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργοδοτῶν ἀπέσχον ἀπὸ τὴν ψήφισιν τῆς παραγράφου αὐτῆς. Τελικῶς, τὸ θέμα τοῦτο ἀφέθη νὰ ρυθμισθῇ ἀπὸ τὰς μεθόδους ἐφαρμογῆς τὰς προβλεπομένας εἰς τὴν πρώτην παράγραφον τῆς συστάσεως, νὰ ρυθμισθῇ δηλ. εἰς ἐκάστην χώραν εἴτε διὰ τῆς ἐθνικῆς νομοθεσίας, εἴτε διὰ συλλογικῶν συμβάσεων μεταξὺ τῶν ἐργοδοτῶν

1) Ἡ προστασία αὕτη πρέπει νὰ παρέχεται ὑπὸ τινος συστήματος κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν ἐργοδότην ὅταν ἡ ἀπόλυσις ἀπορρέῃ ἐξ οικονομικῆς ἀδυναμίας, κατὰ τὴν ἀποψιν τῆς Ἑλλάδος.

2) Δύο ὥρας ἡμερησίως κατ' ἐλάχιστον ὅριον συμφώνως πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν σχετικὴν ἐρώτησιν τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου Ἐργασίας. Τὸ κείμενον ὁμοῦ δὲν περιέλαβε τελικῶς πρόβλεψιν τοιοῦτου minimum.

και έργατων, είτε δι' ούουδήποτε άλλου τρόπου εκ τών αναφερομένων εις τήν παράγραφον 1.

Εις περίπτωσιν απολύσεως ἔνεκα θαρέος πταίσματος του εργαζομένου, δύναται να μην άπαιτηθῆ ή τήρησις περιόδου προειδοποιήσεως ή αποζημιώσις εις άντιστάθμισμα αὐτῆς και εις τινας περιπτώσεις ακόμη και αποζημιώσις απολύσεως ή άλλαι παρόμοιοι χορηγήσεις καταβαλλόμεναι υπό του εργοδότη.

Ο εργοδότης θεωρεῖται αποποιηθῆς τήν άσκησιν του δικαιώματος απολύσεως μισθωτου ἔνεκα θαρέος πταίσματος εἰάν το μέτρον τῆς απολύσεως δέν ελήφθη ἐντὸς λογικοῦ χρόνου. Ο μισθωτός, ἐξ άλλου, θεωρεῖται αποποιηθῆς το δικαίωμα τῆς προσφυγῆς ἐναντίον τῆς απολύσεως δια τήν άνωτέρω αἰτίαν, εἰάν δέν το ἤσκησε ἐντὸς λογικοῦ χρόνου ἀπό τῆς στιγμῆς που του ἐκκονοποιήθη ή απόλυσις.

Ποῖος θα κρίνη ὁμως τὰ άνωτέρω; Μία ὀρθή παρατήρησις τῆς ἐλληνικῆς άπαντήσεως εις το ἐρωτηματολόγιον εἶναι να άφεθῆ εις τήν ἐλευθέραν κρίσιν του δικαστου. Η σύστασις προέδλεψε κάτι το εὐρύτερον. Ἐφησεν εις τὰς μεθόδους ἐφαρμογῆς τῆς παραγράφου 1 αὐτῆς τὸν ὀρισμὸν ή τήν ἐρμηνείαν του «θαρέος πταίσματος» καθὼς και τὸν καθορισμὸν του λογικοῦ χρονικοῦ διαστήματος τῆς προηγουμένης προτάσεως. Τοῦτο ὑπηγορεύθη εκ τῆς μεγάλης ποικιλίας άπαντήσεων μεταξὺ τών διαφόρων κρατῶν.

Η απόλυσις ἔνεκα θαρέος πταίσματος δέν πρέπει να λαμβάνη χώραν παρὰ εις τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας δέν εἶναι δυνατόν, κατὰ τοὺς κανόνας καλῆς πίστεως, να άπαιτήση τις ἀπό τὸν εργοδότην να ἐνεργήσῃ άλλως. Εἶναι μία ὀρθή γενικὴ ἀρχή, τήν ὁποίαν και πάλιν θα κληθῆ να κρίνη ὁ δικαστῆς τῆς οὐσίας.

Προτου ὁμως ληφθῆ ὀριστικὴ ἀπόφασις απολύσεως δια θαρὺ πταῖσμα, ὁ ἐνδιαφερόμενος πρέπει να ἔχη τήν δυνατότητα να ἐκθέσῃ τήν περίπτωσιν του. Τοῦτο πρέπει να πράξῃ ἀμελητι (παράγραφος 11).

Ἐλάττωσις του προσωπικοῦ: Σχετικῶς πρὸς τήν μείωσιν του ἀριθμοῦ του άπασχολουμένου υπό τών ἐπιχειρήσεων προσωπικοῦ τίθεται υπό τῆς παραγράφου 12 γενικὴ ἀρχή καθ' ἣν ὅλα τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη πρέπει δι' ὧν μέσων νομίζουσιν πρόσφορα να αναλάβουσιν μίαν θετικὴν δρᾶσιν δια να προλάβουσιν ή να περιορίσουσιν, ἐν τῷ μέτρῳ του δυνατου, τὰς μειώσεις προσωπικοῦ τών ἐπιχειρήσεων, ἰδρυμάτων ή ὑπηρεσιῶν, ἀνευ ζημίας τῆς αποτελεσματικῆς λειτουργίας αὐτῶν.

Ἐτέρα σημαντικὴ ἀρχή τίθεται υπό τῆς ἐπομένης παραγράφου. Κατ' αὐτήν θα πρέπει να ζητεῖται ή γνώμη τών αντιπροσώπων τών μισθωτῶν ὁσάκις αντιμετωπίζεται μείωσις του προσωπικοῦ, και τουτο ὅσον το δυνατόν ἐνωρίτερον εις ὅλας τὰς περιπτώσεις που δικαιολογεῖται τουτο. Αἱ συμβουλαὶ τών μισθωτῶν δύναται τὰς περιλάβουσιν τὰ πρόσφορα μέσα δια να προληφθῆ ή ἐλάττωσις του προσωπικοῦ, ἤτοι μειωσιν του ἀριθμοῦ ὑπερωριῶν, αναπροσαρμογὴν του προσωπικοῦ κ.λ.π. καθὼς ἐπίσης και ἐπιλογὴν τών μισθωτῶν, οἵτινες θα πληγοῦν ἀπό το μέτρον τῆς ἐλαττώσεως του προσωπικοῦ. Εἰς το θέμα τουτο θετικὴ δύναται να εἶναι ή βοήθεια τών Ἀρχῶν.

Αἱ δημόσιαι Ἀρχαί, πράγματι, πρέπει να πληροφοροῦνται εκ μέρους του εργοδότη περὶ τῆς μελετωμένης μειώσεως προσωπικοῦ, εἰάν ή μείωσις αὐτῆ εἶναι τοιαύτης ἐκτάσεως ὥστε να κινδυνεύῃ να ἔχη σημαντικὰς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς

καταστάσεως του εργατικού δυναμικού μιᾶς περιφέρειας ἢ ἑνὸς ὠρισμένου κλάδου τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος (παράγρ. 14).

Ἐς σημειωθῆ ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐξέφρασε σχετικῶς τὴν γνώμην, ἀπαντῶσα εἰς τὴν σχετικὴν ἐρώτησιν τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου Ἐργασίας, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναγραφῆ εἰς τὸ κείμενον ὅτι οἱ ἐργοδότες θὰ πρέπει νὰ συμβουλευόνται τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐργατῶν διότι τοῦτο θὰ ἀπετέλει πλῆγμα εἰς τὸ δικαίωμα διοικήσεως τοῦ ἐργοδότη, ὁ ὁποῖος καὶ ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνην τῆς ἐπιχειρήσεως.

Πάντως ἡ ἐπιλογὴ τῶν ἐργαζομένων τῶν θιγομένων ἀπὸ τὸ μέτρον τῆς μείωσης τοῦ προσωπικοῦ πρέπει νὰ γίνεται συμφώνως πρὸς ἀκριβῆ κριτήρια. Τὰ κριτήρια αὐτὰ θὰ ἦτο καλὸν νὰ δημιουργηθοῦν ἐκ τῶν προτέρων ὅσον τὸ δυνατόν, καὶ τὰ ὁποῖα θὰ κήδωνται τόσον τῶν συμφερόντων τῆς ἐπιχειρήσεως, ἰδρύματος ἢ ὕπηρεσίας ὅσον καὶ τῶν συμφερόντων τῶν ἐργαζομένων εἰς αὐτάς.

Τὰ κριτήρια αὐτὰ δύνανται νὰ περιλαμβάνουν :

α) τὴν ἀνάγκην ἐξασφαλίσεως τῆς ἀποτελεσματικῆς λειτουργίας τῆς ἐπιχειρήσεως κ.λ.π.

β) τὰς ἱκανότητας, τὴν πείραν, τὰς ἀρμοδιότητας καὶ τὰς ἐπαγγελματικὰς ἰδιότητας ἐκάστου μισθωτοῦ

γ) τὴν ἀρχαιότητά του ἐν τῇ ἐπιχειρήσει

δ) τὴν ἡλικίαν του

ε) τὴν οἰκογενειακὴν του κατάστασιν

στ) κάθε ἄλλο κριτήριον, τὸ ὁποῖον ἤθελεν ὑποδειχθῆ, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν κάθε χώρας. Ἡ τάξις καὶ ἡ σπουδαιότης τῶν ἀνωτέρω κριτηρίων θὰ προσδιορισθοῦν ἀπὸ τὸ ἔθιμον καὶ τὴν ἐθνικὴν πρακτικὴν τῆς χώρας (1).

Οἱ μισθωτοὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀπασχόλησις διεκόπη μὲ τὴν μείωσιν τοῦ προσωπικοῦ θὰ πρέπει, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, νὰ ἀπολαμβάνουν τοῦ προνομίου τῆς προτεραιότητος ἐπαναπροσλήψεως ἔναντι τῶν ἄλλων ἐργαζομένων. Ἡ προτεραιότης αὕτη θὰ δύναται νὰ περιορισθῆ εἰς μίαν ὠρισμένην περίοδον. Αἱ ἐπαναπροσλήψεις θὰ πρέπει νὰ πραγματοποιῶνται μὲ δάσιν τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ἀρχὰς καὶ κριτήρια.

Τὸ ὄψος τοῦ μισθοῦ τῶν ἐπαναπροσληφθέντων μισθωτῶν δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐπηρεασθῆ ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς διακοπῆς τῆς χρησιμοποιήσεώς των, λαμβανομένων ὅμως ὑπ' ὄψιν τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῆς προτέρας των ἀπασχολήσεως καὶ τῆς νεωτέρας τοιαύτης, καθὼς καὶ τῶν ἀλλαγῶν, αἵτινες ἐπῆλθον εἰς τὴν κλίμακα τῶν μισθῶν ἐν τῇ ἐπιχειρήσει, ἰδρύματι ἢ ὕπηρεσίᾳ (παράγρ. 16).

Αἱ δημόσιαι ὕπηρεσίαι ἀπασχολήσεως, τέλος, ἢ ἄλλη ἀνάλογος ὕπηρεσία, πρέπει νὰ καταβάλουν κάθε προσπάθειαν ὥστε, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, ὁ ἐργαζόμενος, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀπασχόλησις ἔπαυσε κατόπιν μείωσης τοῦ προσωπικοῦ, εὔρη μίαν ἄλλην ἐργασίαν ἄνευ χρονοτριβῆς.

Συμφώνως πρὸς τὸ καταστατικὸν τῆς Διεθνoῦς Ὀργανώσεως Ἐργασίας

1) Σπουδαιότατη ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου εἶναι καὶ ἡ πρόσφατος ὑπ' ἀριθμ. 639/1963 ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἄρα Ε. Ε. Δ. τευχ. 23, σελ. 1457 καθὼς καὶ σχόλιον εἰς τὴν «Καθημερινήν» τῆς 5-12-1963 καὶ ἐπιστολὴν μου εἰς τὴν ἰδίαν ἐφημερίδα τῆς 22-12-63).

(ἄρθρον 19, παράγρ. 8), ἡ ὡς ἄνω σύστασις δὲν θίγει οὐδεμίαν ρύθμισιν πλέον εὐμενῆ διὰ τοὺς ἐργαζομένους. Ἐξ ἄλλου, ἡ παροῦσα σύστασις πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἐφαρμοζομένη εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς ἐργαζομένους, τῶν ὁποίων ἡ χρησιμοποίησις διέπεται ἀπὸ εἰδικῶν καταστατικῶν, ἐφ' ὅσον τὸ καταστατικὸν τοῦτο περιλαμβάνει ὄρους οἵτινες, εἰς τὸ σύνολόν των, εἶναι τοῦλάχιστον ἐξ Ἰσου εὐμενεῖς πρὸς τὸ σύνολον τῶν προβλεπομένων ἀπὸ τὴν σύστασιν ὄρων.

*
* *

Τοιοῦτον τὸ κείμενον τῆς ψηφισθείσης συστάσεως ἐπὶ τῆς λύσεως τῆς σχέσεως ἐργασίας τῆ πρωτοβουλία τοῦ ἐργοδότη. Ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον ὀλοκληρωμένον διεθνὲς κείμενον τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θέματος. Ψηφίζουσα τὴν σύστασιν αὐτὴν ἡ Διεθνὴς Ὀργάνωσις Ἐργασίας ἐχώρησε μετὰ περισκέψεως ἀλλὰ καὶ τόλμης. Περισκέψεως διότι τὸ θέμα τοῦτο οὐδέποτε εἰς τὸ παρελθὸν εἶχε μελετηθῆ ἐν τῇ συνόλῳ του ἐπὶ διεθνoῦς πεδίου, εἶναι δὲ ἀπὸ τὰ ὀλίγα βασικὰ θέματα τοῦ ἐργατικoῦ δικαίου, ποῦ δὲν καλύπονται ἀπὸ διεθνή σύμβασιν. Θὰ ἦτο ἐπομένως θεδιασμένον νὰ ἐπιδιωχθῆ ἢ ψήφισις διεθνoῦς συμβάσεως, πρᾶγμα ποῦ ἄλλωστε ἀπέκρουεν ἡ πλειοψηφία τῶν κρατῶν—μελῶν. Τόλμης δὲ διότι ὄντως τόλμη διακρίνει πλεῖστα ὅσα σημεῖα τῆς συστάσεως παρὰ τὰ ὑπάρξαντα ἐμπόδια. Αἱ κυβερνήσεις, ἀμιλλόμεναι εἰς φιλεργατικὸν πνεῦμα, δὲν ἀντετάχθησαν γενικῶς εἰς τὰς ριζοσπαστικὰς συστάσεις ποῦ προέβλεπε τὸ κείμενον. Κράτη τινα μάλιστα ἀπέστειλαν μακροσκελεῖς ἀπαντήσεις ἐκθέτοντα τὰς ἀπόψεις των καὶ διατυμπανίζοντα τὰ ἴδια αὐτῶν ἐπιτεύγματα εἰς τὸν τομέα τοῦτον.

Ἡ Δ.Ο.Ε. ἐπροχώρησε συστηματικῶς εἰς τὸ ἔργον τῆς. Ἡμποροῦμεν δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι δὲν ἐπέτυχεν ὀλίγα. Ἡ ἐπιβλητικὴ πλειοψηφία τῶν εὐνοϊκῶν ἀπαντήσεων τῶν κυβερνήσεων ἐπὶ τοῦ ἀποσταλέντος ἐρωτηματολογίου σχετικῶς πρὸς τὰ ἐπὶ μέρους θέματα τὰ θιγόμενα ὑπὸ τῆς συστάσεως ἀφ' ἑνός, καθὼς καὶ ἡ ἐπιτευθεῖσα ὁμοφωνία εἰς τὴν ὀλομέλειαν ἀφ' ἑτέρου, ἀποτελοῦν θετικὰ στοιχεῖα. Ἐν τῇ μεταξὺ ἡ νομικὴ καλλιέργεια τοῦ θέματος εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἐργατικoῦ δικαίου μὲ βάσιν τὴν ψηφισθεῖσαν σύστασιν, ὁμοῦ μετὰ τῶν προαναφερθέντων στοιχείων καὶ τῆς κατὰ βάσιν σοδαρᾶς ὁμοιομορφίας τῶν ἐθνικῶν συστημάτων ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ θιγομένου ἀπὸ τὴν σύστασιν θὰ δημιουργήσουν βασικὰς προϋποθέσεις διὰ νὰ καταστῆ ὄριμος ἡ ψήφισις διεθνoῦς συμβάσεως ἐπὶ τῆς λύσεως τῆς σχέσεως ἐργασίας, ἣτις καὶ θὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν κρατῶν—μελῶν τῆς Διεθνoῦς Ὀργανώσεως Ἐργασίας.